

DOCUMENTE INEDITE PRIVIND PARTICIPAREA SĂLĂJENILOR LA REVOLUȚIA DIN 1918 ȘI UNIREA TRANSILVANIEI CU ROMÂNIA

În fondurile Arhivelor Statului Sibiu se păstrează o serie de acte provenite de la instituțiile administrative locale ale județului Sălaj din perioada anilor 1918—1922, în legătură cu participarea locuitorilor din această zonă a țării la revoluția burghezo-democratică din toamna anului 1918 și unirea Transilvaniei cu România.

Geneza lor își are începuturile în primăvara anului 1915, când presa română transilvăneană a lansat ideea să fie adunate la timp și cu exactitate datele statistice, referitoare la jertfele aduse în război de românii ardeleni, aflați atunci sub ocupația ungară, pentru a fi folosite ca argumente în lupta lor pentru drepturi și libertăți sociale și naționale.

Ideea a fost însușită de Comitetul Central al „Astrei”, cu reședința în Sibiu, organ care a stabilit întocmirea unei conscripții nominale, pe care aveau să o compună fiecare preot despre sătenii din parohia sa, plecați la război. Timp de cinci ani acțiunea a bătut pasul pe loc, întrucât cei mai mulți membri ai Comitetului Central al „Astrei” erau mobilizați la război, refugiați în România sau în alte țări, internați în lagăre sau arestați. Așa se face să de-abia după înfăptuirea unirii Transilvaniei cu România, s-au întrunit conducătorii „Asociațiunii” la 2 august 1920, unde s-a hotărât „adunarea datelor statistice despre jertfele de sînge și avere” aduse de românii ardeleni în războiul mondial. Cu realizarea acestei lucrări a fost însărcinată Secțiunea istorică a „Astrei”. Președintele acesteia, cărturarul Teodor V. Păcățian a elaborat un proiect de *Tablou nominal despre românii care au luat parte la războiul mondial din anii 1914—1918*, care a fost aprobat la 18 iunie 1921. De data aceasta, conscripția nominală urma să se facă de către o comisie, alcătuită din primarii, secretari comunali, preoți, învățători și doi-trei săteni cunoscători ai evenimentelor și locuitorilor, sub conducerea organelor administrative, instaurat în Transilvania după desăvîrșirea unității politico-statale a poporului român.

Pe lângă *Tabloul nominal*, Secțiunea istorică a „Astrei” mai solicita organelor locale un raport din care să rezulte:

1. Valoarea aproximativă a contribuțiilor benevole, făcute de românii din comună, în natură, în cursul războiului. Anume: albituri date

pe seama spitalelor, ciorapi, mănuși, pumnășei, căciuli trimise celor de pe front, alimente date armatei în mod gratuit.

2. Suma la care se ridică toate pagubele de război ce le-a avut comuna.

3. Dacă în toamna anului 1918 a fost revoluție în comună. Cum s-a urzit, cum s-a dezvoltat, dacă au fost devastări, stricăciuni, vărsări de sânge, cum s-a stins revoluția. Dacă s-a format garda națională în comună și sub a cui conducere.

4. Câți locuitori din comună au participat la adunarea mare de la Alba Iulia, ținută la 1 decembrie 1918, la al cui îndemn și sub a cui conducere.

Tabelele și rapoartele, întocmite în perioada 1921—1922, pe baza documentelor și relatărilor de epocă, au fost centralizate la „Astra” din Sibiu și luate pentru prelucrare de către Teodor V. Păcățian. După o muncă intensă, desfășurată cu răbdare și migală, vreme de 12 luni, sinteza Tablourilor nominale și parțial unele date din rapoarte, centralizate la nivelul județelor, au fost cuprinse în lucrarea intitulată „Jertfele românilor din Ardeal, Banat, Crișana, Sătmăr și Maramureș, aduse în războiul mondial din anii 1914—1918”, apărută la Sibiu, în 1923, în editura „Asociațiunii”.

Teodor V. Păcățian avea de gând să publice separat și celelalte date rezultate din rapoartele întocmite la nivelul localităților, privind participarea românilor ardeleni la revoluția burghezo-democratică din toamna anului 1918 și unirea Transilvaniei cu România. Eruditul cărturar, din cauza vârstei și a stării de sănătate, n-a mai reușit să-și realizeze intenția. Cum, după încetarea din viață a lui Păcățian, nimeni n-a mai continuat munca acestuia așa cum o concepușe el, documentele au fost predate la arhivă, unde stau de aproape șase decenii. Cu trecerea vremii, multe dintre actele referitoare la această problemă s-au pierdut.

În ultimi ani, cercetind fondul „Astrei” de la Arhivele Statului din Sibiu, am găsit mai multe acte din cele depuse spre păstrare de Teodor Păcățian, privitoare la județul Sălaj. Dintre acestea, am selecționat un număr de 55 documente, și anume:

— Primul document este o sinteză a Tabloului despre locuitorii români care au luat parte la războiul mondial din anii 1914—1918. Din conținutul său rezultă că din cele 234 localități rurale și urbane, câte cuprindea județul Sălaj în perioada imediat următoare primului război mondial, care aveau 146.974 locuitori români, adică 5,65% din populația românească a Transilvaniei, în timpul războiului au fost mobilizați 25.174 oameni. Dintre aceștia, 23.807 au luat parte activă la operațiunile militare de pe diferite fronturi, 1.346 au fost mobilizați la partea sedentară a unităților, 16 au fost arestați și internați în lagărele din Ungaria, iar 5 s-au refugiat în România. Din rîndul mobilizaților. 2.758, adică 10,9%, au murit pe cîmpul de luptă sau în alte împrejurări, 1836, adică 7,28%, au dispărut, trecînd liniile frontului la români, ruși.

italieni și francezi, slăbind astfel puterea operativă a armatei austro-ungare.

Între ei s-a aflat avocatul Victor Deleu (1876—1939) din Șimleu Silvaniei, mobilizat cu gradul de locotenent, care a avut un rol deosebit de important în organizarea unităților de voluntari români din rîndul prizonierilor proveniți din armata austro-ungară, și care au participat la bătăliile din vara anului 1917 de la Mărăști, Mărășești și Oituz. Mai pomenim numele lui Floriș Bogdan, dezertor în România, Dumitru Cernescu, dezertor în Italia, Romulus Hossu din Lemniu, Remus Muste din Ileanda, dezertori în Rusia, după care au intrat voluntari în armata română.

Iar 2.832, adică 11,23%, dintre cei mobilizați s-au reîntors acasă ca invalizi, răniți sau bolnavi, cu capacitatea de muncă redusă într-o anumită măsură pentru toată viața sau pentru o anumită perioadă de timp. De pe urma celor care au murit pe cîmpurile de luptă, au rămas 1.998 femei văduve și 5.848 copii orfani.

Din rîndurile mobilizaților, 17.748 oameni rămași valizi, au luat parte la revoluția burghezo-democratică din toamna anului 1918, în părțile Austro-Ungariei, unde s-au găsit. După reîntoarcerea lor acasă, cu arme și muniții, au intrat în gărzile naționale, aducîndu-și prețioasa contribuție la îndeplinirea idealului național și apărarea acestuia în fața forțelor ostile, reacționare. Dintre numeroșii participanți la revoluție, consemnăm numele avocatului Coriolan Meseșan, locotenent în rezervă, comandantul gărzii naționale din Șimleu Silvaniei, cel care a sprijinit efectiv procesul de constituire a consiliilor naționale românești și a gărzilor naționale în toată Țara Silvaniei; avocatul dr. Iulian Andrei Domșa, locotenent în rezervă, comandantul gărzilor naționale din județul Sălaj; avocatul Aurel Hetco, locotenent în rezervă, comandantul gărzilor naționale din plasa Jibou; studentul Ioan Opriș, sublocotenent în rezervă, comandantul gărzii naționale din Buciumi.

Pe lângă pierderile umane, populației județului Sălaj i s-au produs pagube materiale în valoare de 801.000 lei, la cursul anului 1918.

— Celelalte 54 de documente reprezintă partea care s-a mai păstrat din rapoartele întocmite de primării și notariate, care conțin date din 68 localități rurale și urbane sălăjene, referitoare la izbucnirea, desfășurarea, aria de cuprindere și durata revoluției burghezo-democratice din toamna anului 1918 pe plan local, rolul soldaților reîntorși de pe fronturi în revoluție, fuga sau alungarea vechilor autorități austro-ungare; constituirea noilor organe ale puterii — consilii și gărzi naționale, acțiunile acestora pentru întronarea ordinii și liniștii publice; devastări, stricăciuni și pagube materiale, vărsări de sînge. De asemenea, ele cuprind unele date în legătură cu participarea celor 46 delegați oficiali aleși de sălăjeni și trimiși să facă parte din Marea Adunare Națională, for care a hotărît unirea Transilvaniei cu România, și aproximativ 1.000 delegați neoficiali, ce au participat la Adunarea Populară, ținută la 1 decembrie 1918, pe cîmpul de lîngă cetatea Albei Iulii.

Unele dintre ele, chiar nominalizează pe participanții „la adunarea cea mare“.

Dintre aceste rapoarte, unele conțin o serie de detalii valoroase, privind evenimentele revoluționare ce-au avut loc în ultimele luni ale anului 1918 în această parte a țării noastre, cum sînt cele din Bucium, Chieșd, Cuceu, Ileanda Mare, Cizer, Șimleu Silvaniei, Tămașa.

Încredințînd tiparului documentele menționate mai sus, ne aducem contribuția la îmbogățirea patrimoniului atestatar privind participarea sălăjenilor, la revoluția burghezo-democratică din toamna anului 1918 și unirea Transilvaniei cu patria-mamă, proces care marchează desăvîrșirea unității de stat a României, la 1 decembrie 1918.

PAUL ABRUDAN

1. Județul Sălaj

T a b l o u

despre locuitorii români care au luat parte la războiul din anii 1914—1918

Nr. crt.	Localitatea	Numărul locuitorilor români	Total mobilizați	Dintre care				Soarta îndurată în timpul războiului						Urmașii decedatului		Obs.
				La partea activă pe front	La partea sedentară	Arestați, internați	Refugiați	Morți pe front	Morți în alte împrej.	Reîntorși acasă			Dispăruți	Văduve	Numărul orfanilor	
										Ca invalizi	Răniți, bolnavi	Sănătoși				
1	Acîș	480	62	57	5	—	—	8	—	4	—	49	1	4	10	
2	Aghireș	726	131	113	18	—	—	12	1	8	7	96	7	15	38	
3	Agrij	890	172	158	14	—	—	2	5	6	15	126	18	15	23	
4	Aleuș	480	81	81	—	—	—	3	—	4	—	67	7	4	6	
5	Archid	30	4	4	—	—	—	—	—	—	—	3	1	—	—	
6	Arduzel	88	10	9	1	—	—	—	1	1	—	8	—	1	1	
7	Arghihat		107	77	30	—	—	1	7	8	6	65	20	4	9	
8	Asuajul de Jos	1 036	255	234	21	—	—	35	9	17	—	189	5	28	52	
9	Asuajul de Sus	1 400	273	259	11	—	3	37	4	3	29	190	10	24	41	
10	Babța	1 052	142	142	—	—	—	2	—	4	—	111	25	1	1	
11	Bădăcin	810	109	95	14	—	—	—	—	11	21	77	—	—	—	

Nr. crt.	Localitatea	Numărul locuitorilor români	Total mobilizați	Dintre care				Soarta îndurată în timpul războiului						Urmașii decedatului		Obs.
				La partea activă pe front	La partea sedentară	Arestați internați	Refugiați	Morți pe front	Morți în alte împrej.	Reîntorși acasă			Dispăruți	Văduve	Numărul orfanilor	
										Ca invalizi	Răniți, bolnavi	Sănătoși				
12	Badon	502	116	116	—	—	—	8	—	2	—	100	6	—	—	
13	Băița	1 339	283	265	18	—	—	31	—	14	63	154	21	18	59	
14	Bălan		302	280	21	1	—	34	5	4	5	237	17	23	61	
15	Ban		121	121	—	—	—	19	—	12	—	90	—	8	21	
16	Bănișor		106	106	—	—	—	18	—	11	—	77	—	15	27	
17	Bîrsa		67	67	—	—	—	8	—	3	9	42	5	3	7	
18	Bîrseul de Jos	922	172	172		—	—	2	1	5	—	134	30	10	13	
19	Bîrseul de Sus	1 544	328	328	—	—	—	14	6	16	2	252	38	35	70	
20	Băsești	1 050	181	181	—	—	—	30	3	3	—	140	5	16	45	
21	Benesat	474	90	76	14	—	—	11	—	7	2	69	1	—	5	
22	Bicaz	916	187	181	6	—	—	22	14	6	18	108	19	28	65	
23	Biușa	760	60	60	—	—	—	8	—	—	—	52	—	—	—	
24	Blaja		47	47	—	—	—	4	—	—	16	17	10	5	14	
25	Bobota		193	189	4	—	—	12	2	8	46	108	17	12	24	
26	Bocșa Română	904	165	165	—	—	—	1	—	7	—	157	—	—	—	

27	Bocșița	280	64	64	—	—	—	4	1	2	4	53	—	4	7
28	Bodla	325	78	71	7	—	—	15	1	2	6	52	2	7	9
29	Boghiș	6	6	6	—	—	—	—	—	2	—	4	—	—	—
30	Bogdana	1 080	165	159	6	—	—	6	4	3	7	10	35	19	32
31	Bogdand	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
32	Boian	586	112	112	—	—	—	18	—	4	—	82	1	7	19
33	Boianul Mare	911	190	179	11	—	—	19	12	3	31	113	12	24	62
34	Borla	15	2	1	1	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—
35	Borza	360	84	84	—	—	—	11	6	3	—	62	2	6	15
36	Bozieș	15	15	15	—	—	—	—	—	2	—	13	—	—	—
37	Bozna	605	114	111	3	—	—	3	7	2	6	80	16	15	21
38	Brebi		232	231	1	—	—	29	1	14	—	181	7	16	41
39	Brusturi	306	74	71	3	—	—	11	2	2	—	59	—	7	13
40	Buciumi	1 960	274	265	9	—	—	18	13	17	14	194	18	23	36
41	Bulgari	349	82	82	—	—	—	13	—	4	2	50	13	2	7
42	Camăr	95	24	23	1	—	—	2	3	—	—	18	1	—	1
43	Cătelul Român	1 388	243	243	—	—	—	58	6	2	1	175	1	33	63
44	Cătelul Unguresc	461	80	80	—	—	—	3	7	2	1	64	3	8	15
45	Căuaș	786	122	115	7	—	—	8	1	6	17	78	12	12	26
46	Cean		60	60	—	—	—	1	6	1	3	46	3	7	13
47	Cehalul Român		154	146	8	—	—	11	—	7	69	58	9	11	23
48	Cehalul Unguresc		30	29	1	—	—	—	—	2	23	5	—	—	—
49	Cehei	909	193	172	21	—	—	11	4	7	2	145	24	22	23
50	Cehul Silv.	200	6	6	—	—	—	1	—	—	—	5	—	—	—

Nr. crt.	Localitatea	Numărul locuitorilor români	Total mobilizați	Dintre care				Soarta îndurată în timpul războiului						Urmașii decedatului		Obs.
				La partea activă pe front	La partea sedentară	Arestați internați	Refugiați	Morți pe front	Morți în alte împrej.	Reîntorși acasă			Dispăruți	Văduve	Numărul orfanilor	
										Ca invalizi	Răniți, bolnavi	Sănătoși				
51	Cerișa	479	90	85	5	—	—	9	2	4	8	62	5	6	11	
52	Chechiș	1 241	226	217	9	—	—	15	5	10	40	148	8	17	47	
53	Chegea	753	108	108	—	—	—	7	3	4	—	77	17	14	29	
54	Chiliuța	735	123	112	11	—	—	17	5	8	—	91	2	7	15	
55	Chendrea		172	166	6	—	—	12	—	6	6	130	18	19	36	
56	Chereuș		38	38	—	—	—	—	—	—	4	34	—	—	—	
57	Cheți		13	11	2	—	—	2	—	—	5	4	2	3	6	
58	Cheud	964	180	178	2	—	—	9	3	10	8	131	19	6	19	
59	Chichișa		53	53	—	—	—	3	2	3	11	30	4	—	6	
60	Chieșdul Silvaniei	1 455	191	191	—	—	—	5	2	7	2	165	10	10	25	
61	Chilioara	880	163	156	7	—	—	8	—	6	6	125	18	13	23	
62	Eriu Chișfalău		59	50	9	—	—	5	—	1	2	46	5	5	20	
63	Cig	591	82	74	8	—	—	6	3	7	9	48	9	10	36	
64	Ciglean	403	101	97	4	—	—	12	4	6	—	80	9	11	32	
65	Cioara	273	56	56	—	—	—	3	—	5	—	43	5	6	17	
66	Ciumărna		129	105	24	—	—	9	5	3	5	101	6	9	21	

67	Curitău		65	65	—	—	—	—	—	12	15	38	—	—	—	
68	Cluta		71	69	2	—	—	8	—	7	1	53	2	7	9	
69	Cizer	1 262	275	275	—	—	—	33	—	13	1	205	23	35	78	
70	Corni	808	172	156	16	—	—	14	7	7	15	112	17	23	37	
71	Corund		65	59	6	—	—	1	—	4	7	47	6	5	10	
72	Cogeiu	650	130	130	—	—	—	7	—	4	13	90	16	12	19	
73	Cosniciul de Jos	614	83	71	12	—	—	8	3	3	2	60	7	13	26	
74	Cosniciul de Sus	494	81	57	24	—	—	7	—	1	8	62	3	4	6	
75	Crasna	372	47	47	—	—	—	5	—	2	2	38	—	1	—	
76	Creaca	508	98	96	2	—	—	16	11	2	—	69	—	18	33	
77	Cristur	655	115	105	10	—	—	14	1	5	1	89	5	4	13	
78	Crasna Păpălușa	92	5	4	1	—	—	—	1	—	—	2	2	2	4	
79	Cristelec	764	159	133	26	—	—	2	9	9	16	110	13	12	20	
80	Cuceu	1 968	190	175	15	—	—	24	13	5	27	114	7	24	63	
81	Dersida Mică	771	139	115	24	—	—	11	—	5	30	82	11	14	33	
82	Dioșod	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Nu sînt români
83	Doba Mare		10	8	2	—	—	2	—	—	2	4	2	—	—	
84	Doba Mică		3	3	—	—	—	—	—	—	—	2	1	—	—	
85	Dobrin		75	73	2	—	—	9	5	2	4	51	4	13	22	
86	Doh	561	108	102	6	—	—	7	4	3	7	78	9	12	40	
87	Domnin		102	102	—	—	—	9	—	4	—	81	8	6	10	
88	Drighiu	584	81	81	—	—	—	9	—	6	—	61	5	6	18	
89	Dumuslău		45	42	3	—	—	6	2	4	12	19	2	4	10	
90	Fetindia	320	54	48	6	—	—	6	—	4	16	25	3	5	7	

Nr. crt.	Localitatea	Numărul locuitorilor români	Total mobilizați	Dintre care				Soarta îndurată în timpul războiului						Urmași decedatului		Obs.
				La partea activă pe front	La partea sedentară	Arestați, internați	Refugiați	Morți pe front	Morți în alte împrej.	Reîntorși acasă			Dispăruți	Văduve	Numărul orfanilor	
										Ca invalizi	Răniți, bolnavi	Sănătoși				
91	Firminiș		128	119	8	1	—	13	5	5	15	87	3	5	4	
92	Fizeș	633	148	145	3	—	—	7	3	6	10	97	25	12	11	
93	Gîlgău Almașului	1 175	191	181	10	—	—	13	4	12	35	118	9	19	63	
94	Gălpîia		165	164	1	—	—	14	1	6	1	128	15	16	27	
95	Gîrceiu	1 128	176	176	—	—	—	14	2	1	1	149	9	3	3	
96	Gîrdani	832	209	201	8	—	—	17	6	9	20	134	23	30	40	
97	Ghirolt	380	61	59	2	—	—	2	2	2	19	34	2	2	5	
98	Giorocuta	682	53	40	13	—	—	5	—	6	9	29	4	6	11	
99	Giumelciș		209	163	46	—	—	15	5	4	2	172	11	11	36	
100	Giurtelecu Hododului	1 176	278	278	—	—	—	—	2	14	3	203	56	18	39	
101	Giurtelec	1 246	197	190	7	—	—	42	—	13	1	139	2	22	49	
102	Guruslău Unguresc	234	33	33	—	—	—	4	—	—	1	28	—	—	3	
103	Halmășd	1 182	202	180	22	—	—	28	—	10	—	157	7	15	36	
104	Hereclean	495	101	96	5	—	—	17	1	4	3	74	2	14	14	

105	Hidig	912	161	112	49	—	—	7	2	8	32	90	22	11	27	
106	Hodod		15	14	1	—	—	—	—	—	—	15	—	—	—	
107	Horvat	449	79	77	2	—	—	5	2	11	24	32	5	4	6	
108	Horvatul Român	350	40	40	—	—	—	5	—	5	—	29	1	—	—	
109	Hotoan		115	115	—	—	—	18	—	4	26	60	7	8	15	
110	Hurez	339	120	118	2	—	—	21	2	9	—	88	—	11	21	
111	Husasău		72	72	—	—	—	16	—	6	—	50	—	4	19	
112	Husla		102	99	3	—	—	8	—	2	—	87	5	6	20	
113	Husmezeu		71	71	—	—	—	9	—	1	—	55	6	—	4	
114	Iaz		137	108	29	—	—	6	1	2	7	109	12	6	17	
115	Ilișua		9	9	—	—	—	—	—	—	—	9	—	—	—	
116	Inău		185	175	10	—	—	22	8	14	1	129	11	9	23	
117	Ip	389	55	48	7	—	—	12	—	3	—	40	—	7	14	
118	Jac	696	190	190	—	—	—	13	12	12	1	126	26	23	59	
119	Jibou	482	85	76	9	—	—	4	2	5	4	61	9	7	14	
120	Lazuri	329	71	69	2	—	—	—	1	8	3	47	12	7	13	
121	Lelei	127	31	31	—	—	—	—	—	3	1	24	3	1	2	
122	Lecimer	486	18	18	—	—	—	2	—	—	—	15	1	1	1	
123	Lompirtul Șinleului		35	35	—	—	—	1	1	—	—	24	9	1	3	
124	Lupoiaia	317	56	56	—	—	—	8	4	3	1	39	1	1	5	
125	Mal		78	78	—	—	—	—	—	7	—	70	1	1	4	
126	Mălădia	587	125	121	4	—	—	1	6	4	4	91	19	13	22	
127	Mănaș	473	76	75	1	—	—	4	1	5	7	53	6	7	14	
128	Marca	1 068	192	158	34	—	—	19	2	6	—	152	13	14	30	
129	Marin		134	134	—	—	—	18	—	5	—	191	2	11	27	

Nr. crt.	Localitatea	Numărul locuitorilor români	Total mobilizați	Dintre care				Soarta îndurată în timpul războiului						Urmașii decedatului		Obs.
				La partea activă pe front	La partea sedentară	Arestați, internați	Refugiați	Morți pe front	Morți în alte împrej.	Reîntorși acasă			Dispăruți	Văduve	Numărul orfanilor	
										Ca invalizi	Răniți, bolnavi	Sănătoși				
130	Sîngeorgiu de Meseș	898	129	127	2	—	—	17	6	6	2	95	3	18	38	
131	Mecențiu	457	58	58	—	—	—	7	3	6	9	33	—	3	6	
132	Valea lui Mihai	107	10	10	—	—	—	—	—	—	—	1	9	—	—	
133	Mineu	486	107	107	—	—	—	—	—	6	1	94	6	2	2	
134	Mirșid	551	71	67	4	—	—	2	—	8	—	57	4	6	13	
135	Mocirla	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Nu au fost români
136	Moigrad		140	137	3	—	—	29	—	9	—	102	—	15	51	
137	Motiș		85	55	30	—	—	7	—	5	6	61	6	2	6	
138	Nădișul Hododului		6	6	—	—	—	—	—	—	—	5	1	—	—	
139	Mireșul Român	900	115	115	—	—	—	31	1	4	5	67	7	11	18	
140	Năpradea	1 104	238	235	2	—	1	18	7	4	24	175	10	17	32	
141	Nușfalău		35	34	1	—	—	5	1	3	—	23	3	5	15	

142	Notig	789	206	206	—	—	—	11	—	8	—	161	26	1	5	
143	Oarța de Jos		155	130	25	—	—	6	6	8	6	118	11	9	12	
144	Oarța de Sus	730	120	100	20	—	—	17	1	5	11	85	1	8	23	
145	Odești	684	121	121	—	—	—	20	5	7	—	81	8	11	34	
146	Orbou		54	53	1	—	—	—	—	1	20	25	8	6	12	
147	Ortelec		227	226	1	—	—	28	1	9	3	170	16	18	34	
148	Orțița		46	39	7	—	—	4	—	5	—	37	—	—	6	
149	Păgaia	418	61	44	17	—	—	8	—	3	3	44	3	5	9	
150	Panic	94	19	17	2	—	—	3	—	1	6	9	—	1	1	
151	Pățulul Mare	128	7	5	2	—	—	—	—	—	1	5	1	—	—	
152	Pățulul Mic	62	12	12	—	—	—	3	2	2	1	4	—	1	2	
153	Păușa		100	100	—	—	—	6	4	15	1	70	4	7	14	
154	Peceiu		151	151	—	—	—	29	—	3	—	119	—	14	24	
155	Periceiu	1 010	120	109	11	—	—	3	5	14	43	49	6	6	19	
156	Petenia	229	44	42	2	—	—	4	1	1	12	23	3	4	10	
157	Piele		16	15	1	—	—	2	—	1	5	7	1	3	6	
158	Pir	530	58	49	9	—	—	4	—	1	—	51	2	4	7	
159	Plesca	251	42	42	—	—	—	3	1	2	3	30	3	2	4	
160	Ponița	245	115	102	13	—	—	16	2	12	—	81	4	7	31	
161	Poptelecu Silvaniei	912	180	170	10	—	—	16	8	7	12	123	14	20	50	
162	Porț	345	77	66	11	—	—	4	2	3	13	49	6	5	16	
163	Preuteasa	608	114	104	10	—	—	12	2	9	4	83	4	10	24	
164	Pria	1 017	214	214	—	—	—	25	—	16	—	167	6	12	33	
165	Prodănești	274	66	65	1	—	—	3	3	3	—	48	9	2	6	
166	Rachiș		167	167	—	—	—	—	17	3	4	136	7	13	33	

Nr. crt.	Localitatea	Numărul locuitorilor români	Total mobilizați	Dintre care				Soarta îndurată în timpul războiului						Urmașii decedatului		Obs.
				La partea activă pe front	La partea sedentară	Arestați, internați	Refugiați	Morți pe front	Morți în alte împrej.	Reîntorși acasă			Dispăruți	Văduve	Numărul orfanilor	
										Ca invalizi	Răniți, bolnavi	Sănătoși				
167	Răstoilțu Mare	820	115	111	4	—	—	4	2	4	16	81	8	8	9	
168	Răstoilțu Deșert		115	109	6	—	—	4	9	4	10	74	14	4	11	
169	Ratin	138	27	23	4	—	—	2	5	4	5	9	2	7	13	
170	Recea		111	111	—	—	—	22	—	4	3	82	—	15	39	
171	Reghea	213	23	16	7	—	—	2	—	—	5	12	4	5	13	
172	Romita	344	83	83	—	—	—	3	4	4	—	62	10	7	16	
173	Rogna	404	84	79	5	—	—	7	—	3	1	64	9	6	17	
174	Sig		103	103	—	—	—	4	—	7	2	89	1	1	3	
175	Sălășișig	200	60	57	3	—	—	7	2	3	4	40	4	2	4	
176	Seliște	325	58	58	—	—	—	2	5	2	—	48	1	4	9	
177	Sălsig	1 260	269	265	4	—	—	9	5	18	14	188	35	23	47	
178	Erîu Sîncrai		97	77	20	—	—	7	1	3	7	75	4	4	12	
179	Sîncraiu Silvaniei		1	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	

180	Santău		172	170	2	—	—	16	—	2	33	113	8	14	44	
181	Săplac		144	135	9	—	—	7	—	6	—	123	8	14	24	
182	Sărăuad	930	98	98	—	—	—	15	3	6	—	73	1	10	28	
183	Strbi		45	45	—	—	—	—	—	4	—	37	4	4	11	
184	Sărvăzel		47	45	2	—	—	2	—	2	13	28	2	3	7	
185	Săuca		90	85	5	—	—	8	1	6	14	52	9	8	12	
186	Ser	76	9	6	3	—	—	—	2	—	—	6	1	2	4	
187	Siciu Șimleului	712	102	93	9	—	—	15	6	5	13	57	6	14	30	
188	Sighetul Silvaniei	901	103	103	—	—	—	12	10	6	18	57	—	11	19	
189	Silvaș	400	72	63	9	—	—	7	2	1	6	56	—	5	10	
190	Socaciu	326	58	58	—	—	—	3	2	—	—	50	3	5	13	
191	Solnoc Pățâlnușă	151	28	21	7	—	—	1	1	1	4	20	1	2	6	
192	Gorolăul de Someș		134	123	11	—	—	22	—	5	—	102	5	12	22	
193	Someș Odorhei		260	258	2	—	—	29	3	3	2	218	5	16	34	
194	Stina		133	126	7	—	—	12	1	5	51	57	7	13	34	
195	Stîrci	1 296	298	282	16	—	—	35	9	22	5	215	12	19	44	
	Stîrci	640	281	281	—	—	—	26	7	19	7	207	15	18	24	
196	Stremț	661	141	122	19	—	—	13	3	6	15	101	3	7	17	
197	Subcetate		76	56	20	—	—	8	1	1	1	58	7	8	20	
198	Sudurân	290	50	43	7	—	—	1	—	3	13	30	3	2	2	
199	Supuru de Jos	1.263	117	117	—	—	—	3	3	3	22	78	8	9	23	

Nr. crt.	Localitatea	Numărul locuitorilor români	Total mobilizați	Dintre care				Soarta îndurată în timpul războiului						Urmașii decedatului		Obs.
				La partea activă pe front.	La partea sedentară	Arestați, internați	Refugiați	Morți pe front	Morți în alte împrej.	Reîntorși acasă			Dispăruți	Văduve	Numărul orfanilor	
										Ca invalizi	Răniți, bolnavi	Sănătoși				
200	Supuru de Sus	843	112	90	22	—	—	11	—	5	29	61	6	7	19	
201	Șamșud	121	15	15	—	—	—	—	2	—	—	12	1	—	—	
202	Sărmășag		18	18	—	—	—	—	—	—	2	16	—	—	—	
203	Șeredei	975	140	127	13	—	—	1	—	6	29	49	55	13	20	
204	Șilimeghiu	603	96	90	6	—	—	8	1	4	—	74	9	4	6	
205	Șoimuș		92	92	—	—	—	6	—	1	—	75	10	6	9	
206	Șumal	1.100	123	118	5	—	—	16	—	8	48	45	6	18	43	
207	Tămășești	782	170	170	—	—	—	26	7	4	4	126	3	18	33	
208	Tășnad	5.263	469	443	11	14	1	43	10	17	5	372	22	41	104	
209	Tihău	717	128	113	15	—	—	1	—	4	23	87	13	7	19	
210	Tohat	337	62	55	7	—	—	3	3	2	—	50	4	1	2	
211	Traniș		118	113	5	—	—	5	—	2	—	95	16	7	21	
212	Treznea	1.285	225	209	16	—	—	23	12	6	12	158	14	25	42	
213	Turbuța	668	128	109	19	—	—	4	3	4	—	98	19	8	26	
214	Tusa		54	54	—	—	—	—	—	11	—	36	7	6	15	
215	Țeghea	98	16	13	3	—	—	1	—	—	—	14	1	2	6	
216	Țicău	291	55	51	4	—	—	5	4	2	—	40	4	4	9	

217	Țigani	759	124	117	7	—	—	14	1	6	—	96	7	14	28	
218	Uileacul Silvaniei	760	114	113	—	—	—	3	5	5	17	71	13	14	28	
219	Uileacul Șimleului	59	13	10	3	—	—	1	—	—	—	9	3	2	3	
220	Ulcug	310	47	47	—	—	—	4	—	2	—	38	3	—	5	
221	Unguraș		146	139	7	—	—	8	1	8	1	118	10	6	13	
222	Unimăt	1 080	98	98	—	—	—	13	—	7	17	60	1	8	19	
223	Urmeniș	594	117	109	8	—	—	16	—	2	2	88	9	10	26	
224	Vădurele	262	64	61	3	—	—	10	4	1	5	42	2	12	25	
225	Valcăul de Sus	664	135	119	16	—	—	1	3	6	8	103	14	7	22	
226	Valcăul de Jos	564	110	97	13	—	—	4	6	3	5	84	8	13	25	
227	Var	422	79	64	15	—	—	6	2	2	9	58	2	4	7	
228	Vișoț		28	17	1	—	—	6	—	1	—	21	—	3	13	
229	Vaşcapău		68	68	—	—	—	11	—	6	16	34	1	11	21	
230	Vicea		57	57	—	—	—	8	1	2	—	46	—	3	4	
231	Zalnoc		148	146	2	—	—	21	10	5	38	67	7	16	37	
232	Zăuan	65	9	8	1	—	—	2	—	—	—	7	—	—	—	
233	Zalău		26	26	—	—	—	3	1	—	—	16	6	—	—	
234	Șimleul Silvaniei	1.792	152	152	—	—	—	9	2	7	1	109	24	9	18	
Total general		146.974	25.174	23807	1.346	16	5	2235	523	1140	1692	17.748	1836	1998	5848	

(Arh. St. Sibiu, fond Astra, cota: jud. Sălaj, nr. 852/1922)

2. Județul Sălaj
Comuna Aghireș

1922 februarie 18, Aghireș.

Raport

În toamna anului 1918 a fost revoluție la noi în comună. Vechile autorități au fugit, părăsindu-și posturile. A luat ființă consiliul național și garda națională, care au reintrodus liniștea și ordinea.

La adunarea de la Alba Iulia au luat parte 3 persoane, la îndemnul și sub conducerea preotului.

Notar
(ss) Indescifrabil

Primar
(ss) Indescifrabil

(Arh. St. Sibiu, fond Astra, cota: jud. Sălaj, nr. 852/1922, f. 131)

3. Județul Sălaj
Comuna Agrij

1922 ianuarie 20, Treznea.

Raport

În comună a fost revoluție în toamna anului 1918; a durat 2—3 zile. S-au devastat bunurile unui proprietar, alte stricăciuni n-au fost. Revoluția s-a stins prin garda națională.

Garda națională s-a format sub conducerea lui Goia Vasile din Agrij.

Notar
(ss) Indescifrabil
(Arh. St. Sibiu, fond Astra, cota: jud. Sălaj, nr. 852/1922, f. 5)

4. Județul Sălaj
Comuna Bălan
Nr. 38/1922

1922 mai 24, Bălan.

Raport

La adunarea mare din Alba Iulia, ținută la 1 decembrie 1918, au participat doi locuitori, la îndemnul preotului.

Bălan, la 24 mai 1922

Primar
(ss) Ioan Trifon
(Arh. St. Sibiu, fond Astra, cota: jud. Sălaj, nr. 852/1922, f. 6).

5. Județul Sălaj
Notariatul cercual Bănișor
Nr. 12/1922

1922 ianuarie 19, Bănișor.

Raport

În toamna anului 1918 a fost revoluție în comunele acestui notariat. Vechile autorități au fost alungate. Revoluția s-a iscat din partea soldaților reînțorși cu arme și muniție asupra lor, de pe cîmpurile de bătălie. Au fost devastări și stricăciuni.

Pe la începutul lunii noiembrie, au luat ființă consiliul național român și garda națională locală, în toate comunele subordonate.

La adunarea mare de la Alba Iulia ținută la 1 decembrie 1918, la îndemnul preoților, au luat parte 4 sățeni din Bănișor, 2 din Ban, între care era și Ioan Gliguța, și din Mal — 6 persoane.

Notar

(ss) Indescifrabil

(ss) Indescifrabil
Primar

(Arh. St. Sibiu, fond Astra, cota: jud. Sălaj, nr. 852/1922, f. 162)

6. Județul Sălaj
Notariatul cercual Treznea
Comuna Bodia
Nr. 40/1922

1922 ianuarie 20, Treznea.

Raport

În toamna anului 1918, în comună a fost revoluție; a durat câteva zile. A fost devastat un stabiliment de fierț vinars. Alte stricăciuni nu s-au întâmplat. Revoluția a fost stinsă de garda maghiară din Zaláu.

S-a format gardă națională, sub conducerea economului Anania Țap din Bodia.

Notar

(ss) Indescifrabil

(Arh. St. Sibiu, fond Astra, cota: jud. Sălaj, nr. 852/1922, f. 22)

7. Județul Sălaj
Notariatul cercual Buciumi
Comuna Bogdana
Nr. 57/1922

1922 februarie, 4, Buciumi.

Raport

La adunarea de la Alba Iulia, ținută la 1 decembrie 1918, a fost preotul Ioan Nossa și doi țărani din loc.

Secretar cercual

Ioan Opriș

(Arh. St. Sibiu, fond Astra, cota: jud. Sălaj, nr. 852/1922, f. 7)

8. Județul Sălaj
Comuna Buciumi
Nr. 57/1922

1922 februarie 2, Buciumi.

Domnule primpretor,

În toamna anului 1918, a fost revoluție în comună. Revoluția au început-o soldații reînțorși cu arme de pe front, mai mult la sfatul celor reînțorși din prinsoare. Revoluționarii au devastat total consumul sătesc și magazia de bucate, 2 prăvălii; consumul l-au aprins. Neîndestulându-se cu atîta, au venit la cancelaria notarială din loc și au nimicit tot felul de acte, cărți de legi de valoare, tot ce au aflat, pînă și cassa cu bani au spart-o cu securile. Se vorbeau acum că vor merge din casă în casă, să ieie tot ce au, de la oamenii cu stare mai bună. În aceste momente grele, inteligenții români din comună, prin expunerea personală, prin sfaturile și povețele lor părintești și cu mare trudă, fiind oamenii ca sălbatici, au înăbușit revoluția.

S-a constituit sfatul național român, al cărui președinte a fost preotul Oțiel Cornel, paroh în loc.

Pentru susținerea ordinii, s-a înființat garda națională, sub conducerea d-lui Ioan Opriș, student în drept și sublocotenent în rezervă.

Deoarece în comună nu era nici o autoritate și nici un organ administrativ și polițienesc, sfatul național și garda națională română au administrat și au ținut ordinea până în 12 februarie 1919, când au sosit trupe române din Regat în comună. La sosirea trupelor române, comandantul gardei naționale, sublocotenentul Opriș, a predat garda comandantului român, iar el s-a silit să-și facă și mai departe datoria, pășind în serviciul militar, la Regimentul 81 român.

După revoluție însă, venind în comună garda ungurească din Zalău, a împuscat un român, la care au făcut percheziție de casă, fiind că acesta, doar, nu s-ar fi supus să vină la cazarmă. Aceasta a fost înainte de constituirea gărzii naționale române din comună.

La adunarea de la Alba Iulia au fost părintele Cornel Oțiel și 8 locuitori, sub conducerea sa.

Secretar cercual

Ioan Opriș

(Arh. St. Sibiu, fond Astra, cota: jud. Sălaj, nr. 852/1922, f. 21)

9. Județul Sălaj

1922 februarie 13, Cățelu Unguresc.

Comuna Cățelu Unguresc

Nr. 13/1922

Raport

În toamna anului 1918, în comună a fost revoluție. Pentru siguranța generală în comuna Cățelu Român, totuși a fost formată garda națională, sub conducerea lui Bica Nicolae, primar comunal.

La adunarea de la Alba Iulia, ținută la 1.XII.1918, au luat parte, din comuna Cătelul Român, la indemnul protopopului Grațian Flonta, Maroșan Ciceus do-cinte, Bica Nicolae primar, Țurcaș Nicolae și Ciutre Văsii, proprietari din Cățelu Român.

Notar

(ss) Indescifrabil

(Arh. St. Sibiu, fond Astra, cota: jud. Sălaj, nr. 852/1922, f. 19)

10. Județul Sălaj

1922 aprilie 10, Cehel.

Plasa Șimleu Silvaniei

Comuna Cehel

Raport

În toamna anului 1918, s-a format gardă națională în comună.

La adunarea cea mare din Alba Iulia, ținută la 1 decembrie 1918, au participat doi locuitori.

Notar

(ss) Indescifrabil

(Arh. St. Sibiu, fond Astra, cota: jud. Sălaj, nr. 852/1922, f. 16)

11. Județul Sălaj

1922 februarie 6, Cerișa.

Comuna Cerișa

Raport

În toamna anului 1918, în comună a fost revoluție. Stricăciuni și devastări s-au făcut.

S-a înființat gardă națională sub conducerea învățătorului român.

Notar

(ss) Indescifrabil

(Arh. St. Sibiu, fond Astra, cota: jud. Sălaj, nr. 852/1922, f. 15)

12. Județul Sălaj

Comuna Chechiș

Nr. 33/1922

1922 ianuarie 31, Chechiș.

Raport

În toamna anului 1918, a fost revoluție în comună. S-a dezvoltat prin soldații veniți din armată. S-au făcut furături și jefuiri. Revoluția s-a stins prin vorbirile și prelegerile ținute de preoții și învățătorii, care erau în mijlocul poporului.

S-a format și gardă națională, sub conducerea consiliului național comunal.

Notar

(ss) Indescifrabil

(Art. St. Sibiu, fond Astra, cota: jud. Sălaj, nr. 852/1922, f. 14)

13. Județul Sălaj

Comuna Chendrea

Nr. 38/1922

1922 mai 23, Chendrea.

Raport

În toamna anului 1918 s-a format gardă națională în comună, sub conducerea preotului Vasile Sestras.

Notar

(ss) Indescifrabil

(Arh. St. Sibiu, fond Astra, cota: jud. Sălaj, nr. 852/1922, f. 13)

14. Județul Sălaj

Plasa Tășnad

Comuna Chereuș

Nr. 1063/1921

1922, ianuarie 30, Chereuș.

Raport

În toamna anului 1918, în comună a fost revoluție. Gardă națională s-a format, sub conducerea d-lui Ieney Ștefan.

Notar

(ss) Indescifrabil

(Arh. St. Sibiu, fond Astra, cota: jud. Sălaj, nr. 852/1922, f. 12)

15. Județul Sălaj

Plasa Zalău

Comuna Chieșd

Nr. 17/1921

1922 ianuarie 26, Chieșd.

Raport

Revoluția a fost în 1918 în comuna Chieșd. Poporenii, români și unguri, s-au dus la localul cântărlăriei secretariale, fiind secretarul refugiat, deoarece era maghiar. Venind jandarmii din comuna Tămaș, la chemarea administratorului ba-

ronului Kemény, în persoana lui Iosif Nagy, cu 2 cară în comuna Chieșd, au început a da foc peste poporeni ce erau lângă cântălărie și se uitau cum alții fac jefuiri și furturi. Jandarmii erau la număr 8, cari deodată, dînd foc din localul crîșmei, au vulnerat pe Mureșan Onuț, ce era nevinovat și care, transportat la Zalău, la spital, a murit.

În 1919, soldații secui au împușcat mortal pe Băbșan Ioan al lui Pavel, venit de pe front.

Garda națională s-a format sub conducerea preotului Laurențiu Avram și primarului Onițiu Truș.

La adunarea din Alba Iulia a participat preotul Laurențiu Avram.

Notar

(ss) Indescifrabil

(Arh. St. Sibiu, fond Astra, cota: jud. Sălaj, nr. 852/1922, f. 36)

16. Județul Sălaj 1922 ianuarie 20, Coșeu.
Notariatul cercual Coșeu
Comuna Chilioara
Nr. 31/1922

Raport

În toamna anului 1918, revoluție în comună a fost. S-a urzit prin locuitorii din comună, fără deosebire de stare materială. S-a dezvoltat în mici proporții. Devastări s-au întimplat. Cu ocazia devastărilor a fost omorît, prin glonț de armă din partea jandarmilor maghiari, Ioan Rezmüves, în etate de 25 ani.

Secretar

Ioan Ortelean

(Arh. St. Sibiu, fond Astra, cota: jud. Sălaj, nr. 852/1922, f. 11)

17. Județul Sălaj 1922 ianuarie, 26, Clumărna.
Comuna Clumărna

Raport

În toamna anului 1918 a fost revoluție în comună. Revoluția s-a urzit de către cei veniți de la front. La îndemnul a vreo doi—trei oameni, mai mulți revoluționari au tăiat pădurea satului. Afară din comună, din alte sate, s-au adus, pentru trai, cartofi și puțin vin.

În comună a fost gardă națională sub conducerea lui Petran Petru, (gardă) care a funcționat o lună.

Preot

Alexandru Petran

(Arh. St. Sibiu, fond Astra, cota: jud. Sălaj, nr. 852/1922, f. 10)

18. Județul Sălaj 1922 ianuarie 14, Cizer.
Notariatul cercual Cizer

Raport

În toamna anului 1918, în Cizer a fost revoluție, devastîndu-se moșia lui Papp Gyula și casa comună; notarul și funcționarii au fugit, părăsindu-și posturile. Locuitorii din Pria, Boian și Plesca au devastat domeniul urmașilor baronului Bánffy.

În acele zile, în Cizer s-a constituit consiliul național român sub conducerea preotului Coriolan Ossian, care a fost ales președinte, și gardă națională, din

52 persoane. În Pria, la 19 noiembrie 1918 s-a format consiliul național român, sub președinția preotului Ioan Olteanu. A doua zi a luat naștere garda națională română, compusă din 48 voluntari, sub comanda sergentului Gaidoș Nicolae. Asemenea consilii și gărzii naționale s-au înființat și în Boian și Plesca.

La adunarea mare de la Alba Iulia, ținută la 1 decembrie 1918, au luat parte: o delegație din Cizer, alcătuită din 3 persoane, condusă de preotul Coriolan Ossian; o delegație din Pria, care cuprindea 4 persoane, sub conducerea învățătorului Ma-tei Vasile; o delegație din Boian, formată din 2 persoane; și o delegație din Plesca, din 2 locuitori.

Notar

(ss) Indescifrabil

Primar

(ss) Indescifrabil

(Arh. St. Sibiu, fond Astra, cota: jud. Sălaj, nr. 852/1922, f. 127)

19. Județul Sălaj
Comuna Corni

1922 februarie 3, Corni.

Raport

Este însemnat că mai tare au fost loviți de soarta revoluției (din toamna anului 1918), preotul local Valeriu Ciurdărean, Nicolae Pop al lui Ilie, Vasile Pop al lui Ilie și Pavel Suci, la care aproape total au fost jefuiți de (câte) ban-dele secuiești.

Garda națională s-a format sub conducerea preotului Valeriu Ciurdărean, care au îndurat foamete și lipsuri destule, ba chiar și bătăi, de la detașamen-tele secuiești.

Primar

Mitru Pop

(Arh. St. Sibiu, fond Astra, cota: jud. Sălaj, nr. 852/1922, f. 9)

20. Județul Sălaj
Comuna Cosniciu de Jos
Nr. 38/1922

1922 februarie 2, Cosniciu de Jos.

Raport

În toamna anului 1918 a fost omorât un sătean și doi — răniți, la retrage-rea forțelor roșii ungare de la Zalău.

Notar

(ss) Indescifrabil

(Arh. St. Sibiu, fond Astra, cota: jud. Sălaj, nr. 852/1922, f. 8)

21. Județul Sălaj
Comuna Cristelec

1922 aprilie 10, Cristelec

Raport

În toamna anului 1918 s-a format gardă națională în comună, sub conduce-rea lui Florian Dragoș.

Notar

(ss) Indescifrabil

(Arh. St. Sibiu, fond Astra, cota: jud. Sălaj, nr. 852/1922, f. 16).

22. Județul Sălaj
Plasa Jibou
Comuna Cuceu

1922 ianuarie 29, Cuceu.

Raport

În toamna anului 1918 a fost revoluție și în comuna aceasta. Au urzit-o soldații reînțorși din diferite spitale și de la corpurile de trupă. În urmă au luat parte toți locuitorii din comună, afară de soldații de pe front, cari au sosit acasă numai în zilele prime ale lunii decembrie. S-au devastat două gospodării și casa comunală, care s-au devastat deplin. Omoruri n-au fost. În zilele prime ale lunii noiembrie (1918) s-au format, în sediul plasei, gărzi naționale, sub conducerea d-lui Aurel Hetco, dr., care au stins revoluția și în comuna noastră. După aceea s-a format și în comuna noastră gardă națională, sub conducerea preotului din loc și sub comănduirea d-lui Aurel Hetco, doctor în drept, avocat în Jibou.

La adunarea de la Alba Iulia au participat 2 persoane, la îndemnarea d-lui Mihai Pop, protopop din loc.

Notar

(ss) Indescifrabil

(Arh. St. Sibiu, fond Astra, cota: jud. Sălaj, nr. 852/1922, f. 1)

23. Județul Sălaj
Comuna Fetindia

1922 martie 12, Fetindia.

Raport

În toamna anului 1918 a fost revoluție în comună. S-au făcut stricăciuni și devastări.

Au luat ființă consiliul național și garda națională, care au restabilit ordinea.

La adunarea de la Alba Iulia au luat parte 4 persoane, la îndemnul și sub conducerea preotului.

Notar

(ss) Indescifrabil

Primar

(ss) Indescifrabil

(Arh. St. Sibiu, fond Astra, cota: jud. Sălaj, nr. 852/1922, f. 90)

24. Județul Sălaj
Comuna Firminiș

1922 februarie 1, Firminiș.

Raport

În toamna anului 1918, în comună a fost revoluție. Locuitorii au participat la jafurile din comuna vecină Mirșid.

S-a format și garda locală, pentru susținerea ordinii.

Notar

(ss) Indescifrabil

(Arh. St. Sibiu, fond Astra, cota: jud. Sălaj, nr. 852/1922, f. 2)

25. Județul Sălaj
Plasa Jibou
Comuna Gălpia
Nr. 38/1922

1922 mai 23, Gălpia.

Raport

În toamna anului 1918, aci a fost revoluție, năvălind mai mulți locuitori din comuna Brusturi, asupra familiei Alexandru Nemeș din loc, cari apoi dimpreună cu locuitorii din loc, au făcut stricăciuni în economia lui Alexandru Ne-

meș și a lui Alexandru Bohățiel. A fost omorît Ioan Varga, june din loc. Revo-
luția a fost stinsă prin intervenirea lui dr. Dionisie Roman din comuna Rachiș.

Notar

(ss) Indescifrabil

(Arh. St. Sibiu, fond Astra, cota: jud. Sălaj, nr. 852/1922, f. 20)

26. Județul Sălaj

1922 ianuarie 31, Gilgău Almașului.

Plasa Jibou

Comuna Gilgău Almașului

Nr. 33/1922

Raport

În toamna anului 1918 a fost revoluție (în comună). S-a dezvoltat prin sol-
dații veniți din armată. S-au făcut furături și jefuiri.

S-a format gardă națională, sub conducerea consiliului național comunal.

Notar

(ss) Indescifrabil

(Arh. St. Sibiu, fond Astra, cota: jud. Sălaj, nr. 852/1922, f. 24)

27. Județul Sălaj

1922 ianuarie 28, Goroslău de Someș.

Plasa Jibou

Comuna Goroslău de Someș

Nr. 48/1922

Raport

În toamna anului 1918 a fost revoluție în comună. Revoluția a fost începută
cu devastări și stricăciuni. Au jefuit curtea domeniului statului unguresc. Revo-
luția a fost stinsă de garda națională, de sub conducerea doctorului Hetco Aurel.

Notar

(ss) Indescifrabil

(Arh. St. Sibiu, fond Astra, cota: jud. Sălaj, nr. 852/1922, f. 31)

28. Județul Sălaj

1922 ianuarie 29, Hodod.

Comuna Hodod

Raport

În toamna anului 1918, revoluție a fost (în comună). S-a iscat în urma agi-
tărilor venite din Pesta și s-a manifestat în devastarea pădurilor și a domeni-
ului contelui Degenfeld. Un om, Buluși, a fost împușcat de către garda albă, ve-
nită a împiedica devastările. În comună s-a format gardă națională maghiară.

Notar

(ss) Indescifrabil

(Arh. St. Sibiu, fond Astra, cota: jud. Sălaj, nr. 852/1922, f. 3)

29. Județul Sălaj

1922 februarie 3, Horvat.

Notariatul cercual Horvat

Nr. 12/1922

Raport

În toamna anului 1918, în comunele notariatului a fost revoluție. Tumultul
a fost provocat de soldații reînțorși cu arme de pe fronturi. S-au făcut devastări
și stricăciuni pe domeniile nobiliare.

Pe la începutul lunii noiembrie s-au înființat consilii naționale și gărzi naționale în fiecare comună.

La adunarea mare, ținută la 1 decembrie 1918, la Alba Iulia, au participat 3 locuitori din Horvat și 4 din Șeredei, la îndemnul și sub conducerea preoților locali.

Notar

(ss) Indescifrabil

Primar

(ss) Indescifrabil

(Arh. St. Sibiu, fond Astra, cota: jud. Sălaj, nr. 852/1922, f. 107)

30. Județul Sălaj
Plasa Tășnad
Comuna Hotoan
Nr. 1063/1921

1922 ianuarie 20, Hotoan.

Raport

În toamna anului 1918 s-a format gardă națională, sub conducerea d-lui Mezei Valer, student în drept.

La marea adunare din Alba Iulia, de la 1 decembrie 1918, din comună a luat parte o delegație alcătuită din: protopopul Pățasiu Vasile, învățătorul Albu, Gavril Varga, sergentul Gheorghe Sălăjan și Traian Sălăjan.

Primar

I. Haiducu

(Arh. St. Sibiu, fond Astra, cota: jud. Sălaj, nr. 852/1922, f. 27)

31. Județul Sălaj
comuna Ileanda Mare

1922 ianuarie 28, Ileanda Mare

Raport

În toamna anului 1918 a fost revoluție în comună, produsă de satele din jur. Au devastat trei prăvălii. Revoluția s-a stins prin folosirea de arme (de către) garda maghiară și română, trăgând asupra revoluționarilor, dintre care s-au omorât, în piață, trei, iar trei fiind greu răniți, la câteva zile au murit, în satele lor.

S-a format gardă națională română sub conducerea dr. Victor Pop avocat, Valer Cosma preot și Alexandru Buda, toți trei din Ileanda Mare. Garda avea 60 membri și a susținut ordinea în plasa Ileanda Mare pînă în martie 1919, cînd s-a introdus administrația română.

La marea adunare din Alba Iulia, care s-a ținut la 1 decembrie 1918, au participat din comuna Ileanda Mare: avocatul dr. Victor Pop și Valer Cosma preot, ca delegați ai plasei Ileanda Mare.

Notar

(ss) Indescifrabil

(Arh. St. Sibiu, fond Astra, cota: jud. Sălaj, nr. 852/1922, f. 43)

32. Județul Sălaj
Plasa Șimleu Silvaniei
Comuna Marca
Nr. 38/1922

1922 februarie 6, Marca.

Raport

În toamna anului 1918 a fost revoluție în comună. S-au făcut stricăciuni și devastări enorme. Revoluției i s-a pus capăt prin înființarea gardei naționale, sub îndrumul notarului român, învățătorului și a câtorva fruntași români.

La adunarea de la Alba Iulia au luat parte 2 locuitori, la îndemnul învățătorului și sub presiunea națională a simțămintelor.

Notar

(ss) Indescifrabil

(Arh. St. Sibiu, fond Astra, cota: jud. Sălaj, ntr. 852/1922, f. 28)

33. Județul Sălaj

1922 februarie 5, Marin.

Primăria comunei Marin

Raport

În comună a fost revoluție în toamna anului 1918. Au luat parte la acțiune soldații sosiți de pe front și oamenii săraci, sătui de suferințe și lipsuri. S-au făcut devastări și stricăciuni la câteva familii de oameni înstăriți și proprietari de prăvălii.

La inițiativa preotului, a luat flință consiliul național român și garda națională, formată din cei veniți din armată.

La adunarea cea mare de la Alba Iulia, la îndemnul preotului, au luat parte 2 locuitori, sub conducerea domnului părinte.

Notar

(ss) Indescifrabil

Primar

(ss) Indescifrabil

(Arh. St. Sibiu, fond Astra, cota: jud. Sălaj, nr. 852/1922, f. 129)

34. Județul Sălaj

1922 aprilie 10, Mălădia

Comuna Mălădia

Raport

În toamna anului 1918 a fost revoluție în comună, care s-a dezvoltat foarte încet. A fost împușcat Ioan Cosma, revoluționar. Revoluția s-a stins de la sine. Garda națională s-a format sub conducerea lui Ilie Vetșan.

Notar

(ss) Indescifrabil

(Arh. St. Sibiu, fond Astra, cota: jud. Sălaj, nr. 852/1922, f. 17)

35. Județul Sălaj

1922 februarie 6, Păușa.

Plasa Zalău

Comuna Păușa

Raport

În toamna anului 1918 s-a format gardă națională în comună, sub conducerea d-lui Ernest Albert, care a avut gradul de locotenent.

Notar

(ss) Indescifrabil

(Arh. St. Sibiu, fond Astra, cota: jud. Sălaj, nr. 852/1922, f. 26),

38. Județul Sălaj

1922 ianuarie 28, Pericea.

Primăria comunei Pericea

Raport

În toamna anului 1918, în comună a fost revoluție. Au urzit-o soldații reinforși de pe front cu arme. Lor li s-au alipit și săracii din comună. Revoluția a durat câteva zile. Cu acei prilej s-au devastat bunurile moșierești și prăvăliile din loc.

S-au alcătuit consiliu național și garda națională, care au preluat puterea.

La adunarea mare de la Alba Iulia la îndemnul preotului, au participat 3 locuitori, sub conducerea acestuia.

Notar
(ss) Indescifrabil

Primar
(ss) Indescifrabil

(Arh. St. Sibiu, fond Astra, cota: jud. Sălaj, nr. 852/1922, f. 155)

37. Județul Sălaj.

Comuna Răstolțu Deșert.

Nr. 40/1922

Raport

În comună a fost revoluție în toamna anului 1918, care a durat scurt timp. A fost devastat un proprietar din loc. Revoluția a fost stinsă de garda maghiară din Zalău.

Garda națională s-a format în comună, sub conducerea lui Achim George, preot.

Notar
(ss) Indescifrabil

(Arh. St. Sibiu, fond Astra, cota: jud. Sălaj, nr. 852/1922, f. 34)

38. Județul Sălaj

1922 februarie 6, Răstolțu Mare.

Comuna Răstolțu Mare

Nr. 57/1922

Raport

În toamna anului 1918 a fost revoluție în comună. A fost devastat Consumul sătesc.

Secretar cercual
Ioan Opreș

(Arh. St. Sibiu, fond Astra, cota: jud. Sălaj, nr. 852/1922, f. 33)

38. Județul Sălaj

1922 ianuarie 24, Santău.

Plasa Tășnad

Comuna Santău

Nr. 1063/1921

Raport

În toamna anului 1918, în comună a fost revoluție. S-au făcut unele stricăciuni.

Gardă națională s-a format, sub conducerea d-lui Cucuta Ioan, student în drept.

La adunarea mare de la Alba Iulia, ținută la 1 decembrie 1918, din comuna noastră au participat domnii George Filep și Demetriu Coroian, protopop gr. cat.

Notar
(ss) Indescifrabil

(Arh. St. Sibiu, fond Astra, cota: jud. Sălaj, nr. 852/1922, f. 32)

40. Județul Sălaj
Notariatul cercual Sig
Nr. 18/1922

1922 ianuarie 27, Sig.

Raport

În comunele acestui notariat a fost revoluție în toamna anului 1918. Revoluția s-a inițiat de către soldații reînțorși de pe fronturi. S-au făcut stricăciuni pe la prăvălii și în pădurile statului.

La îndemnul preoților, încă din primele zile ale lunii noiembrie 1918, s-au alcătuit consilii naționale românești și gărzi naționale în fiecare localitate.

La adunarea cea mare de la Alba Iulia, ținută la 1 decembrie 1918, la chemarea preoților și învățătorilor, au participat 5 persoane din Sig, 5 din Sîrbi și 6 din Tusa.

Notar
(ss) Indescifrabil

Primar
(ss) Indescifrabil

(Arh. St. Sibiu, fond Astra, cota: jud. Sălaj, nr. 852/1922, f. 174)

41. Județul Sălaj
Plasa Zalău
Comuna Sângeorgiul de Meseș
Nr. 57/1922

1922 februarie 2, Sângeorgiul de Meseș.

Raport

Revoluție a fost în 1918 (în comună). S-a devastat casa comunală.

La adunarea de la Alba Iulia au fost părintele protopop Pop Vasile și, la îndemnarea sa, 4 oameni, țărani din comună.

Notar cercual
Ioan Opriș

(Arh. St. Sibiu, fond Astra, cota: jud. Sălaj, nr. 852/1922, f. 25)

42. Județul Sălaj
Plasa Zalău
Comuna Stîna

1922 ianuarie 29, Stîna.

Raport

În toamna anului 1918 s-a format gardă națională în comună, sub conducerea învățătorului local.

Primar
Vasile Trif

(Arh. St. Sibiu, fond Astra, cota: jud. Sălaj, nr. 852/1922, f. 29)

43. Județul Sălaj
Notariatul cercual Stîrciu
Nr. 7/1922

1922 ianuarie 25, Stîrciu.

Raport

În toamna anului 1918 a fost revoluție în comunele acestui notariat. S-au făcut devastări și stricăciuni la prăvălii și în pădurile statului.

S-au format consilii și gărzi naționale în toate comunele, alcătuite din soldații reînțorși de pe front.

La adunarea mare de la Alba Iulia, din 1 decembrie 1918, sub conducerea preoților și învățătorilor, au luat parte: 3 persoane din Stirciu, 4 persoane din Ponița și 3 din Hurez.

Notar

(ss) Indescifrabil

Primar

(ss) Indescifrabil

(Arh. St. Sibiu, fond Astra, cota: jud. Sălaj, nr. 852/1922, f. 195)

44. Județul Sălaj
Plasa Cehu Silvaniei
Comuna Stremț
Nr. 22/1922

1922 februarie 5, Stremț.

Raport

În toamna anului 1918, în comună a fost revoluție.

Comuna a suferit pagube în primăvara anului 1919, (provocate) de armata ungară, care în acel timp dăinuia pe aceste părți. Pagubele cauzate de această armată, se urcă la valoarea de 200.000 lei.

Secretar

Marton

Primar

Ioan Pop

(Arh. St. Sibiu, fond Astra, cota: jud. Sălaj, nr. 852/1922, f. 30)

45. Județul Sălaj
Plasa Tășnad
Comuna Sudurău
Nr. 1063/1921

1922 ianuarie 25, Sudurău.

Raport

În toamna anului 1918 s-a format gardă națională în comună, sub conducerea lui Petru Varhaniovski, învățător.

Secretar

Gheorghe Molnar

Primar

George Bacoșiu

(Arh. St. Sibiu, fond Astra, cota: jud. Sălaj, nr. 852/1922, f. 38)

46. Județul Sălaj
Plasa Tășnad
Comuna Supuru de Sus

1922 februarie 4, Supuru de Sus.

Raport

În toamna anului 1918 a fost revoluție (în comună). A durat puțin timp. S-au făcut pagube.

Notar

(ss) Indescifrabil

(Arh. St. Sibiu, fond Astra, cota: jud. Sălaj, nr. 852/1922, f. 42)

47. Județul Sălaj
Comuna urbană Șimleu Silvaniei
Nr. 61/1922 adm.

1922 ianuarie 25, Șimleu Silvaniei.

Domnule subprefect,

La ord. dv. nr. 919/1921, raportez:

În toamna anului 1918 a fost revoluție, însă fără stricăciuni, fără vărsare de sânge. Sub revoluție s-a format garda națională maghiară, sub conducerea

dr. Alexandru Szilágy. Autoritățile, sub apărarea consiliului național, și-au continuat lucrările mai departe fără conturbare.

La 15 noiembrie 1918 s-a format sfatul național, la propunerea lui dr. Alexandru Aciu, directorul „Silvaniei” din Șimleu.

În sfatul național s-a decis participarea la adunarea de la Alba Iulia și s-au ales delegații oficioși, la care s-au atașat o mulțime, între care delegații participanți: dr. Iuliu Hațieganu, Ioan Sima, dr. Alexandru Aciu, dr. Alexandru Gheție, Ioan Deleu, dr. Valer Vicaș, Nicolae Munthiu, Cornel Sima, Laurențiu Sima, Alexandru Sima etc. Din Șimleu Silvaniei și jur au participat circa 150, afară de delegați.

L.S. Primarul orașului

(ss) Indescifrabil

(Arh. St. Sibiu, fond Astra, cota: jud. Sălaj, nr. 852/1922, f. 4)

48. Județul Sălaj

1922 martie 8, Tâmașa.

Primăria comunei Tâmașa

Domnule subprefect,

În toamna anului 1918, curentul revoluționar a atras cu sine și o mulțime din locuitorii comunei noastre. Astfel în preseara de 8 noiembrie, sub conducerea unui fruntaș, după oarecare conjurație s-a început, pe la orele 9, asaltul cu dinamită în toate părțile comunei. La orele 9,30 s-au dat două pușcături cu dinamită locuinței lui David Schönberger, cu ceva mai târziu — la altul, numit Martin Schönberger. La cel dintâi s-au și început devastările cu zdrobirea ușilor și ferestrelor. Mulțimea a intrat în odăi, de unde, ce a fost posibil, a dus, ce nu, a zdrobit tot. După înstrăinarea bunurilor dinlăuntru, a venit rîndul la luarea alimentelor aglomerate în găbănaș, care a preocupat mulțimea pînă în zori de zi, lăsîndu-l totalmente despuiat de toate.

În dimineața de 9 noiembrie, a intrat în comună garda ungurească din Cu-zăplac, care a împiedicat continuarea devastărilor întîmplate la încă doi fruntași români.

În ziua de 11 noiembrie s-a prezentat în comună conducătorul socialiștilor din Arghis, Mateiu Szakács, care adunînd mulțimea a declarat nulă toată administrația comunală veche. S-au ales conducători noi pentru afacerile comunale, comisiuni pentru împărțirea locului, împărțirea alimentelor etc.

S-a format garda națională pentru susținerea ordinei în comună.

La marea adunare din Alba Iulia, ținută la 1. XII. 1918, cu consimțămîntul general, am trimis un delegat, în persoana lui Vasile Mărgovan, cu însărcinarea de a da consimțămîntul la cele hotărîte și a ne raporta despre demersurile luate.

Primar

Preot

George Ștefan

Andrei Măgurean

(Arh. St. Sibiu, fond Astra, cota: jud. Sălaj, nr. 852/1922, f. 44)

49. Județul Sălaj

1922 ianuarie 31, Tihău.

Plasa Jibou

Comuna Tihău

Nr. 33/1922

Raport

În toamna anului 1918 a fost revoluție în comună. S-a dezvoltat prin soldații veniți din armată. S-au făcut furturi și jafuri.

S-a format gardă națională.

Notar

(ss) Indescifrabil

(Arh. St. Sibiu, fond Astra, cota: jud. Sălaj, Nr. 852/1922, f. 41)

50. Județul Sălaj
Comuna Treznea
Nr. 40/1922

1922 ianuarie 20, Treznea.

Raport

În comună a fost revoluție în toamna anului 1918. Revoluția a fost stinsă de preotul Remus Roșca din localitate (prin temporizarea sătenilor).

S-a format gardă națională, sub conducerea preotului Remus Roșca.

Notar

(ss) Indescifrabil

(Arh. St. Sibiu, fond Astra, cota: jud. Sălaj, nr. 852/1922, f. 35)

51. Județul Sălaj
Plasa Zalău
Comuna Unguraș

1922 ianuarie 27, Unguraș.

Raport

În toamna anului 1918, cînd a fost revoluție în comuna noastră, nu s-au întîmplat mari devastări sau stricăciuni.

S-a format gardă națională, sub conducerea lui Ernest Albert, secretar, locotenent în rezervă.

Secretar

(ss) Indescifrabil

Primar

Sălăjan Văsălică

(Arh. St. Sibiu, fond Astra, cota: jud. Sălaj, nr. 852/1922, f. 40)

52. Județul Sălaj
Notariatul cercual Valcăul de Jos
Nr. 19/1922

1922 februarie 5, Valcăul de Jos.

Raport

În comunele notariatului a fost revoluție în toamna anului 1918, care a durat cîteva zile. Ea s-a declanșat de către soldații reînțorși de pe front, la care s-au alipit alți oameni săraci. S-au făcut devastări și pagube în prăvălii, la cîteva familii bogate și în pădurile statului.

La îndemnul preoților, în comune s-au format consilii și gărzi naționale. Acestea din urmă s-au preocupat de menținerea ordinii și liniștii publice.

La adunarea cea mare de la Alba Iulia au luat parte 7 persoane din Valcăul de Jos, 7 din Valcăul de Sus și 3 din Preoteasa.

Notar

(ss) Indescifrabil

Primar

(ss) Indescifrabil

(Arh. St. Sibiu, fond Astra, cota: jud. Sălaj, nr. 852/1922, f. 226)

53. Județul Sălaj
Plasa Jibou
Comuna Var
Nr. 33/1922

1922 ianuarie 31, Var.

Raport

În toamna anului 1918 a fost revoluție în comună. S-a dezvoltat prin soldații veniți din armată. S-au făcut furturi și jefuiri.

S-a format gardă națională comunală.

Notar

(ss) Indescifrabil

(Arh. St. Sibiu, fond Astra, cota: jud. Sălaj, nr. 852/1922, f. 39)

54. Județul Sălaj
Comuna Vașcapău

1922 ianuarie 29, Vașcapău.

Raport

În toamna anului 1918 s-a format gardă națională în comună, sub conducerea lui Albert Ernest, secretar cercual.

Notar

(ss) Indescifrabil

(Arh. St. Sibiu, fond Astra, cota: jud. Sălaj, nr. 852/1922, f. 37)

55. Județul Sălaj
Comuna Bozna
Nr. 40/1922

1922 ianuarie 20, Treznea.

Raport

În toamna anului 1918 s-a format gardă națională în comună, sub conducerea lui Ioan Pușcaș, preot.

La adunarea mare din Alba Iulia, ținută la 1 decembrie 1918, au participat doi oameni, la îndemnarea preotului Ioan Pușcaș, sub conducerea proprie a dînsului.

Notar

(ss) Indescifrabil

(Arh. St. Sibiu, fond Astra, cota: jud. Sălaj, nr. 852/1922, f. 23)

**UNBEKANNTE DOKUMENTE BEZÜGLICH DER TEILNAHME DER
BEWOHNER AUS SÄLAJ AN DER REVOLUTION VON 1918
UND AN DER VEREINIGUNG SIEBENBÜRGENS MIT
RUMÄNIEN IM JAHRE 1918**

(Zusammenfassung)

In dem Staatsarchiv von Sibiu befinden sich mehrere Dokumente, aus den Jahren 1918—1922, die von den administrativen Institutionen des Bezirkes Sălaj stammen, und deren Inhalt über die Teilnahme der Bewohner, aus dieser Gegend des Landes, an der Revolution aus dem Herbst des Jahres 1918 sprechen, sowie über ihren Beitrag zur Vereinigung Siebenbürgens mit Rumänien. Von diesen 55 Dokumente die wir nun dem Drucke anvertrauen, erwähnen wir:

— Das Erste davon ist eine Synthese der rumänischen Bewohner welche an dem Ersten Weltkrieg aus den Jahren 1914—1918 teilnahmen. Zusammenfassend geht hervor, dass aus den 234 Ortschaften (Städte, Dörfer) wieviel der Bezirk Sălaj in der Nachkriegsperiode umfasste, die Zahl der rumänischen Einwohner 146.974 betrug, davon wurden 25.174 mobilisiert. Von diesen sind 2.758 im Felde gefallen, 1836 verschwanden indem sie die Frontlinien zu den Rumänen, Italiener, Russen und Franzosen übergingen, 2.832 kehrten heim als Invalide, Verwundete oder Kranke. Der Rest der 17.748 Daheimgebliebenen beteiligte sich im Herbst des Jahres 1918 an der Revolution und trug nach Kräften zur Vereinigung Siebenbürgens mit Rumänien bei.

— Die anderen 54 Documente sind Berichte der Rathaus — und Notariat-ämter in welchen über den Ausbruch und Gang der Revolution in 68 Ortschaften berichtet wird. Es sind lokale Einzelheiten die Flucht oder Vertreibung der österreichisch-ungarischen Autoritäten betreffend; die Einführung der neuen Organe — Räte und Nationalgarden —; die Teilnahme der Bewohner aus Sălaj an der grossen Nationalversammlung von Alba Iulia, das Forum welches am 1 Dezember 1918 die Vereinigung Siebenbürgens mit Rumänien beschloss.